

Pentru a schimba modul în care construim trebuie să ne schimbăm gândirea

arh.Șerban Țigănaș, președintele Ordinului Arhitecților din România

Multe dintre articolele, rapoartele și informațiile din construcții privesc acest sector mai ales ca pe o piață care e satisfăcătoare în măsura în care este activă, adică se construiește. Cu cât se construiește mai mult, cu atât există mai multe ocazii de a vinde materiale, de a oferi servicii sau de a avea un loc de muncă. Construcțiile indică dezvoltare economică în general și prosperitate publică și privată, instituțională și personală.

Devine însă tot mai important să nu ne limităm la a aprecia faptul că sectorul e activ sau în creștere, că se construiește. E foarte important cum se construiește, de la strategia de dezvoltare, planificare teritorială și urbană până la nivelul intervenției prin construire, organizare a lucrărilor pe șantiere și, mai ales, la calitatea rezultatului construit.

Mă voi referi la aceasta din urmă, care ar trebui să fie de fapt scopul întregului lanț de activități. Mi-aș dori foarte mult ca acest articol să fie citit de câteva persoane, nu foarte multe, care prin funcțiile publice pe care le dețin influențează substanțial modul în care se desfășoară construirea, dar care sunt în acest moment orientate, din păcate, doar către efectele proceselor și nu reușesc să înțeleagă bine cauzele. Sunt convins că există intenții bune legate de ceea ce îmi permit să comentez, dar ele sunt insuficiente pentru a conduce la construcții de calitate.

Faptul că în România se construiește în general prost, mai prost decât în țările europene, nu trebuie demonstrat, îl resimțim din plin cu toții. Se poate observa eșecul construirii sau compromisul omniprezent de la lucrările de

arh.Șerban Țigănaș, președintele Ordinului Arhitecților din România

infrastructură, lucrările publice în general, lucrările dedicate patrimoniului, programele de locuire, cele pentru educație sau

cele de cult.

Lista construcțiilor fără calitate e mult prea lungă. La fel de lungă e lista scandalurilor legate de construcții, a conflictelor din domeniul atribuirii contractelor, al corupției și evaziunii care este mult legată, din păcate, de acest domeniu. Scurtă e doar lista

■ Încadrare eronată a fazelor de proiectare stă la bazele dezastrului din construcții.

lucrărilor de referință realizate și a absorbției de fonduri europene pentru construire.

Se pune foarte mult pe seama lipsei de resurse, a sărăciei generale, dar se știe că tocmai acolo unde resursele sunt puține, gândirea și creativitatea au generat soluții excelente din ceea ce este disponibil. Bineînțeles mă refer în general la alte zone din lume. Dramatic este că și atunci când există resurse suficiente calitatea construcțiilor de la noi riscă enorm să nu se ridice la nivelul așteptărilor, sau poate nu avem astfel de așteptări. Atunci când totuși apar construcții de calitate sau chiar remarcabile, s-au întrunit o serie de factori care merită mult mai profund analizați, care țin mult mai mult de șansă decât de sistem, de cultură și de obiceiuri.

Mă voi referi în continuare la ceea ce consider că influențează fundamental procesele de construire și ar trebui profund reconsiderat în România: alocarea resurselor pentru gândirea construcțiilor.

Spun gândirea și nu proiectarea, cum se obișnuiește, tocmai pentru a include tot ceea ce determină și influențează construcțiile, de la legi, norme și proceduri până la aspirații și teme pentru proiecte și modul în care fiecare construcție informează după ce este utilizată asupra gradului de satisfacție pe care o oferă celor cărora îi este destinată. Dacă facem o analiză a raportului dintre costurile totale cu construirea și costurile activităților de concepție, proiectare și urmărire activă a realizării proiectului din perspectiva celor care îl gândesc, arhitecți și ingineri în general, vom constata că procentul la care se limitează aceste costuri este mult

■ **La noi se semnează contracte pentru proiecte publice dar și private, cu termene atât de optimiste de parcă toți cei implicați sunt amnezici sau complet lipsiți de experiența altor lucrări similare.**

**■ Gândirea construcțiilor este strict limitată la sub 3%!
Guvernul a impus o limitare generală, total nediferențiată și aleatorie de 3% pentru costurile cu proiectarea pentru construcții.**

mai mic decât acolo unde invidiem calitatea și decât oriunde, în general.

Guvernul nostru a impus o limitare generală, total nediferențiată și aleatorie de 3% pentru costurile cu proiectarea pentru construcții. Plafonul este în vigoare. Cineva a avut această idee de a se asigura că nu apar surprize pe parcurs și că sunt controlate costurile. Totuși este evident că fundamentarea acestei limitări nu există, nu se bazează nici pe constatarea că indiferent de dimensiunea, tipul sau caracteristicile proprii, a specialităților care intervin, gândirea e strict limitată la sub 3% și nici la o necesară inspirație și comparație cu construirea în Europa, cu care avem foarte multe legături atât aspiraționale, cât și practice.

Consecința acestei limitări este pur și simplu superficialitatea proiectelor acolo unde acestea nu se pot încadra în plafonul oferit și eliminarea oricărui studii alternative, aprofundate sau uneori chiar necesare, pentru care nu există evident surse. Când banii nu sunt suficienți devine evident că nici timpul, care are corespondent financiar, nu mai ajunge.

Dacă ar fi să analizăm timpii de pregătire a unei teme, de căutare a soluțiilor și de rafinare a proiectelor în lumea civilizată a construcțiilor, vom constata că aceștia sunt în general mai lungi decât timpii de construire efectivă. La noi însă se semnează contracte pentru proiecte publice dar și private, cu termene atât de optimiste de parcă toți cei implicați sunt amnezici sau complet lipsiți de experiența altor lucrări similare.

Proiecte de maximă complexitate sunt contractate complet nerealist cu termene de predare integrală de o lună sau două și uneori acestea chiar se predau în acest timp, fără însă ca materialul respectiv să fie aplicabil și necesitând reproiectări și aprofundări mult mai lungi.

De ce? Cine e mulțumit de așa ceva? Cui folosește minciuna că proiectul

e gata când nu e și nici nu poate fi, pentru că dezvoltarea lui necesită etape, comparații, reveniri, coordonări succesive și inovație de cele mai multe ori, pentru un rezultat bun?

De foarte multe ori buldozerele și excavatoarele sunt aruncate în șantier, spre satisfacția responsabililor politici, cu mult înainte de a avea toate datele despre proiect. Cei care lucrează în construcții știu bine asta.

Proiectul este un drum greu spre un rezultat optim și nu o detaliere mecanică, lipsită de surprize a unei soluții cunoscute și aprobate de la început, din faza studiului de fezabilitate. Această încadrare eronată a fazelor de proiectare stă în opinia mea la bazele dezastrului din construcții.

Pretenția ca de la începutul proiectului, prin acel studiu de fezabilitate care nu se știe cât trebuie să coste ca să fie de calitate, dar se încadrează mereu miraculos în baremul peste care nu mai poți face o atribuire directă a contractului, să obții o soluție detaliată care fixează toate soluțiile tehnice, toate cantitățile de materiale folosite și permite contractarea execuției, este neprofesionistă și absurdă. Mai mult, studiile de fezabilitate trebuie făcute în două variante, ca și cum este nevoie, pe lângă soluția preferată, să demonstrezi că se poate și mai rău, prin soluția a doua, care nu este selectată... Consecințele? Trei coșmaruri: al arhitectului că nu a furnizat cele

necesare prin proiect, care este demult predat oficial, dar pe care încearcă să îl tot amelioreze și completeze până când e gata șantierul, al constructorului, care încearcă prin toate mijloacele să elimine tot ce poate fi eliminat din construcție, pentru a se încadra într-un buget asemănător unui salt fără parașută și al clientului public, care în caz de orice conflict are avocați mult mai prost plătiți decât constructorul...

În țările britanice proiectanții și constructorii sunt parteneri cu clientul în echipa de proiect. În țările europene proiectele publice se atribuie în urma unor concursuri la a căror participare sunt plătiți toți finaliștii, pentru a livra proiecte de calitate. În țările scandinave și în Statele Unite se folosesc tot mai mult tehnologiile BIM, care permit o transparență totală asupra evoluției și caracteristicilor proiectului, într-o altfel de formă de parteneriat.

Construcțiile se îndreaptă în lume spre un viitor inevitabil în ceea ce privește natura proceselor în care se derulează. Gândirea construcțiilor se sprijină tot mai mult pe tehnologiile informatice și comunicare, singurele care pot cataliza inovația.

Ce se întâmplă la noi?

Are loc o goană pentru măsuri

asiguratorii și punitive dinspre sectorul public către cel privat. Se dorește ca soluțiile să fie cunoscute la început și nu după aprofundare, ca toate costurile să fie fixate prin anteproiect și compensate în caz de evoluții tehnice sau de piață ca fiind "erori de proiectare". Despre colaborarea în mediu informatic cu clientul public și participarea acestuia la etapele parțiale de decizii nici nu poate fi vorba. Există totuși, cum am mai spus, oameni care reușesc și în aceste condiții, dar asta nu trebuie să ne mulțumească. Articolul meu e un nou apel la schimbarea gândirii construcțiilor, pentru a ieși din cercul vicios în care suntem captivi acum. ■

■ De foarte multe ori buldozerele și excavatoarele sunt aruncate în șantier, spre satisfacția responsabililor politici, cu mult înainte de a avea toate datele despre proiect. Cei care lucrează în construcții știu bine asta.

